

B”H

לקוטי תורה
Likkutei Torah

By Rabbi Schneur Zalman of Liadi

Ki Savo:

Maamar Tachas Asher Lo Avadeta

How to Achieve Joy in the Service of G-d

Instructor: Rabbi Yossi Paltiel

~*~

Sponsored by "THE CHANIN FUND"

In honor of the birth of a son Yaakov Tuvyah

To Kutty and Riki Chanin

With the help of

www.VIPISRAEL.com

Dont just see it... VIP it!

888-448-4778

~*~

To make a contribution or sponsor a class
please visit www.TheYeshiva.Net/Donate

לקוטי תורה פרשת כי תבוא

מאמר דיבור המתחיל תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך

בשמחה וגו'. דף מב, ג.

א.

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וגו'. ולהבין הלא זה הוא מדרגות הצדיקים כמ"ש שמחו צדיקים בה' כו' ואיך יגיע כל אדם לזה. אך הנה יש ב' מדרגות בעבודת ה' מדת יום ומדת לילה בחינת יעקב ובחינת ישראל ובדרך פרט הם בחינת תורה ובחינת תפלה. (עיין מ"ש מענין מדת יום ומדת לילה בד"ה רני ושמחי גבי רנא ברמשא ושמחה בצפרא, ובד"ה ענין חנוכה גבי בבקר כתיב בהיטיבו ובבין הערבים כתיב בהעלות, וסד"ה להבין ענין הברכות סד"ה וידעת היום. ועיין זח"א (קע"ד א') בענין יעקב וישראל).

והענין דהנה אמרו רז"ל זמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד שתפלה נקרא חיי שעה ותורה חיי עולם. ולהבין ענין התפלה דכתיב וישכם אברהם בבקר דהיינו שאהבה מסותרת שבלב כל אחד ואחד מישראל היא בהעלם ובהסתתר ובבחינת שינה וצריך לעוררה משינתה כמו שכתוב אם תעירו ברי"ש אחד ואם תעוררו

מב ד

בב' ריש"ן. פ"י אם תעירו ברי"ש אחד היינו חיצוניות הלב ואם תעוררו בשני ריש"ן היינו פנימית הלב עיין בלק"ת מהאריז"ל בשה"ש. את האהבה עד שתחפץ (ע' זח"ב ט' א' קמ"ו ב' ת"ז תיקון למ"ד) שיש זמן ועת לחפיצה ותשוקה של אהבה מסותרת הנ"ל דהיינו בשחרית. וזהו וישכם אברהם בבקר (עיין זח"א ע"ב א' ר"ג א' רמ"ז ב'. ח"ג ויקרא כ"ב ב' נ"ב סע"ב ר"ד סע"א רמ"ב א').

וענין השינה של אהבה זו הוא כמו למשל אדם הישן שהמחשבה שלו היא בבחינת הסתלקות למעלה מהמוח ואינה מלובשת במוחו כלל ולכן החלומות הם דמיונות בלבד (עמ"ש בד"ה שיר כו' היינו כחולמים) אבל בהקיצו נכנס המחשבה זו בתוך המוח ומלובשת בתוך מוחו לחשוב בהם כרצונו. משא"כ בחלום אין בו בחירה ורצון כלל כמ"כ הענין באהבה זו כשהיא בבחי' שינה אף שזוכר את ה' בלבו ויודע דרך כלל שמכה"כ. מ"מ יכול לעשות דבר עבירה שהוא נגד רצונו ית' ואפילו באותה שעה כמארז"ל גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא שיצליח בגנבתו והוא מפני שאין זכירה זו אלא דרך דמיון והעברה בעלמא על המוח ואינו מלובש ונכנס בתוך מוחו וצריך האדם לעורר את האהבה משינתה ולהכניסה בתוך מוחו ומחשבתו ע"י התבוננות רבים מהתחלת התפלה עד קריאת שמע.

וענין התבוננות שבתפלה הוא איך שהוא ית' אל עולם ולא אל העולם שאין העולם ענין בפ"ע אלא שהן בחי' התפשטות הארה וזיו מאורו יתברך כמו זיו השמש שהאיר ממנו ית' כשעלה ברצונו לברוא את העולם. ולמשל כמו כח הצומח רוחני אשר בארץ שממנו יצמח עשבים ואילנות ופירות שבודאי הפרי הנצמח שהוא גשמי אינו ממהות ועצמות הכח רוחני הצומח אלא בחי' הארה בלבד המת פשטת מעצמות ומהות הכח רוחני הצומח והארה זו נתעבה ונתגשמה כ"כ עד שנעשה פרי גשמי בטעמים נרגשים לחיך מתיקות וכו' מה שאין ערך זה נמצא ברוחני כלל, ואין התפשטות זו כמו התפשטות המים הנמשכים ממקום גבוה למקום נמוך שהמים הנמשכים לא נשאר מהם במקומם הראשון כלל משא"כ בכח רוחני הצומח לא נחסר כלל בצמיחת הפרי ויכול הוא לחזור ולהצמיח פעמים רבות אין מספר.

ולכן קראו חכמי האמת להתפשטות זו בשם הארה כמו למשל מחשבות האדם שנמשכים מנפשו ונשמתו שאין תופסים מקום כלל ולא שינוי וגירעון כלל בנפשו מחמת המחשבות ויכולה היא לחשוב מחשבות עד אין קץ. כך העולם הוא רק הארה והתפשטות ממנו ית' וכולא קמיה כלא חשיב ואין תופסים מקום נגדו ית' ואין בו שינוי חס ושלום כמו שכתוב אני ה' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם כו' (ועיין מה שכתוב מזה בדיבור המתחיל קול דודי בשיר השירים), ובזה הוא מעורר את האהבה בתפלה.

וזהו שאומרים הודו לה' קראו בשמו כו'. פי' שאנו מודים על זה שהשם הוא אל עולם כנ"ל. ועמ"ש בד"ה שובה ישראל עד גבי בא"י אלהינו מלך העולם. ועל ענין זה סובב והולך כל התפלה שצריך לחזור ע"ז פעמים רבות עד שיקבע בלבו בבחי' רא"י ממש ושיאריך בזה כל או"א לפי שכלו, יש שמוחו מגושם יותר צריך להעמיק בזה יותר. ובקשות שבאמצע פסוקי דזמרה ושבחים תקנו אנשי כנה"ג מחמת שיש קטרוגים על האדם ודנין אותו אם הוא ראוי לכך וגם כי יש כמה מניעות וסיבות המטרידות את האדם מהתבוננות זו וע"ז אנו מבקשים רחמים הושיעה את עמך וגו' ורעם ונשאם כו' והוא רחום וגו' (ועמ"ש מזה בפ' פנחס סד"ה צו את בני"י).

וכל הענין עד ק"ש הוא לעורר את האהבה ובק"ש אומרים הויה אלקינו אחד. ואיתא בגמ' אנשי יריחו היו כורכין את שמע ולא היו מפסיקין בין אחד לואהבת בדבר אחר לפי שהם תלויין זה בזה שלפי ערך התבוננותו באחדותו יתברך ככה תתעורר מדת האהבה, לפיכך היו כורכין את שמע כו' אלא שאין הלכה כאנשי יריחו שבשכמל"ו לא הוי הפסק משום שגם זה רזא דאחד. ועד הוא רזא דאחד בחילופי אתון

מג א

וגו' ונק' יחודא תתאה כנודע (ועמ"ש מזה בד"ה בחדש השלישי)

ב.

והנה יש שני מיני אהבות אהבה שנעשית מאליה ע"י התבוננות בהו"י אחד והיא כשלהבת העולה מאליה ובושרת כרשפי אש ואין בה שום מבוקש. (והוא כמ"ש בס"ב ח"א ספ"י ולא כדי לדבקה בו ית' בלבד לרוות צמאון נפשם הצמאה לה'. אלא איזהו חסיד המתחסד עם קונו כו' ע"ש. ועיין בד"ה כתיב מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים. ועמ"ש לקמן סד"ה והקרבתם עולה אשה. גבי ובחינה זו נק' בשם עולה לפי שעולה מאליה כו' ע"ש).

ואהבה השנית הוא שחפץ ומשתוקק לדבקה בו ית' וזה יש בלב כל אחד ואחד מישראל. וזהו ואהבת דהיינו שתתאוה שיהיה הו"י אלקיך כנודע (משא"כ האהבה הראשונה היא מעלת ומדרגת בני עלייה כמ"ש בס"ב שם ובד"ה מה יפית הנ"ל וע"ז נאמר שמחו צדיקים בה'. ועיין סד"ה זה יתנו כו' מחצית השקל).

וזהו קבלת מ"ש בק"ש רק שא"א לדבקה בו ית' כי לית מחשבה תפיסא ביה שהוא ית' סתימו דכל סתימין וטמירא דכל טמירין. פי' שיש עולמות שנקראים סתימין והם למעלה מבחי' עוה"ב והוא ית' סתים ונעלם מהם שאינם משיגים אותו וכן טמירא דכל טמירין כ"א ע"י התורה. וזהו ודברת במ כו' שאותיות התורה מלובש בהם התפשטות והארה ממנו ית'. כמשל כח הצומח ואותיות המחשבה הנ"ל כמ"ש במן כי טל אורות טלך ונתגשם עד שדכו במדוכה וכו'. ועמ"ש מזה בפי' עקב סד"ה ויאכילך את המן. וזהו ותורה אור שהיא הארה מא"ס ב"ה ואי לזאת יהיה השמחה גדולה בעסק התורה והמצות כי בזה ירוה צמאוננו מה שחפץ ומשתוקק לדבקה בו יתברך. וכמ"ש מזה באריכות בד"ה צו את בני ישראל כו' את קרבני לחמי בענין הקטר החלב ע"ג המזבח ובענין פקודי ה' ישרים משמחי לב וע"ז נאמר תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה ובטוב לבב (ועיין זח"א קט"ז א' קע"ז א') כי בחינת שמחה זו מהעבודה בתורה ומצות שבוה מרוה צמאוננו יוכל כל אדם להגיע אליה וכנ"ל.

אך הנה יש ב' בחי' בלימוד התורה. אחד תיכף אחר התפלה כשמעורר את האהבה ולומד התורה בנפש צמאה כצמא למים ואז הוא בודאי שמח בעבודתו. ועמ"ש בד"ה אוסרי לגפן עירה גבי כי התענוג הוא שייך אחר מילוי הרצון כו' ע"ש.

ובחינה השנית הוא כשנופל מבחי' האהבה הן בעל עסק כשעוסק בעסקו או יושב אוהל כו'. אעפ"כ יכול לשמוח א"ע בלימודו ע"י התבוננות כי התורה הוא אור א"ס ב"ה ואורייתא וקוב"ה כולא חד אף שהוא רחוק מה' בתכלית הריחוק כיון שהוא עוסק בעניני העולם ומו"מ מ"מ מאחר שהוא בהיתר יכול לחזור לה' ולעבודתו כיון שאינו אסור וקשור בידי החיצונים ולכן נקרא בשם היתר ר"ל כמו למשל האדם הניתן ביד שונאו רק שאינו חבוש ויכול לילך ואפשר לו לברוח אם לא שנכשל בדבר איסור ח"ו ואם נכשל אז אין לו תקנה אם לא בהרהורי תשובה באמת וכמ"ש במ"א.

ואדרבה כל מה שיתבונן היטב איך הוא רחוק מה' ע"י שיכיר מקומו וידע ערכו שאפילו הוא יושב אוהל כו' שהרי יכול לדבר דברים בטלים באמצע לימודו באין מונע מכש"כ אם נכשל בדבר איסור בחטאת נעורים כי ידע אינש בנפשיה, ואף שהרהר ועשה תשובה אם עדיין לא עשה תשובה שלימה וסיגופים הממרקין יותר וכל מה שיאריך ויעמיק בענין פחיתת עצמו ויהיה נבזה בעיניו נמאס וישים עצמו כשיריים למה הוא נברא בעולם, אזי תהיה שמחת הנפש בעסק התורה כפולה ומכופלת ביתר שאת (ועיין בסש"ב פל"א ל"ד וסד"ה ויחפרו עבדי יצחק בענין באר מים חיים) והעצבות הוא כשמבקש גדולות דוקא להגיע למדריגת רשב"י שתורתו אומנתו כמו שאמר בחד קטירא אתקטרנא נשמתא ביה אחידא ביה להיטא וכו' פי' שלא היה בבחינת שינה ולא היה צריך לעורר את האהבה ולכן היה פטור מתפלה. וזהו

מגב

שכתוב ועובר על פשע לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים ענין גודל עוצם שפלות הנ"ל התורה אור א"ס ב"ה עובר על פשע שאין פשעיו תופסים מקום כלל, וכמשל הארת אור השמש על הארץ שבמקום שכלה זריחת האור שם הוא יותר חמימות אור השמש כמו על הארץ ממש הוא חם יותר ובגובה האויר יש טורא דתלגא וכו'. וכן עד"מ בהארת אור תורה הוא יותר במי שהוא בחינת שיריים ומותר בעולם כו' וזהו ועובר על פשע רק שיהיה חטאתי נגדי תמיד ולא מלוּבש בהם דרך ישר ע"ד אוילים מדרך פשעם המבואר במ"א בד"ה בהעלותך את הנרות וכמ"ש דרך אויל ישר בעיניו.

והנה בחינה זו נקרא יעקב משא"כ בחי' ישראל כי שרית עם אלקים (עמ"ש בד"ה מה טובו אוהליך יעקב וגו') והוא ענין עת התעוררות אהבה רבה בתפלה ובתורה שאחר התפלה ואזי השמחה היא בנקל יותר וזהו ולישרי לב שמחה ע"ד אשר עשה האלהים את האדם ישר כו' וזהו בחי' ישראל ישר אל (ועמ"ש מזה בד"ה בפרשת נסכים כתיב. ומ"מ גם מבחינה זו דישראל מאיר בכל אחד בשעת התפלה כנ"ל וגם שבת בכללו הוא בחי' ישראל כמ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב כו' וע"ש דיעקב נקי עבדי.

וזהו תחת אשר לא עבדת בשמחה ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל האי' וע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו וע"פ לכן אמור לבני ישראל וע"פ רני ושמחי הנ"ל מענין עבדו את ה' בשמחה כו' ובד"ה שוש אשיש.

אמנם בחי' שמחו צדיקים בה' זהו ע"ד מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים הנזכר לעיל ואין כל אדם זוכה לזה, אבל שמחה של מצוה ותורה מה שעל ידי זה מרוה נפשו הצמ אה ליוצרה ע"ז מצווה כל אדם, ועיין בסש"ב ס"פ מ"א גבי אבל יחוד נפשו כו' בזה חפץ כל אדם מישראל באמת לאמתו כו' ע"ש, ועמ"ש ע"פ בהעלותך מענין ההפרש בין אהבה שמבחינת אברהם ומבחי' אהרן ומבואר לעיל ענין וישכם אברהם בבקר מדת יום ובחינת אהרן הוא

בבקר בהיטיבו והוא בחינת הטבה יותר מבקר דאברהם מצד עצמו. והיינו לבוא לבחינת ומדרגת שמחו צדיקים כו'.

ועוד י"ל בענין ההפרש שבין בחי' השמחה בעבודת ה' של כל ישראל מה שעליה נאמר תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה ובין השמחה דשמחו צדיקים בה', והוא ע"ד שנתבאר במ"א בד"ה ה' לי בעוזרי בענין פי' מועדים לשמחה כי בכל השנה השמחה גנוזה בעבודה וזהו אשר לא עבדת בשמחה ועושין מהעבודה עיקר והשמחה היא שמחה של מצוה אבל ביו"ט השמחה היא בהתגלות וישמחו בך ישראל. וע"ש הטעם כו'. ועל דרך זה יובן גם כאן כי להיות וישמחו בך ממש זהו מעלת הצדיקים אלא שביו"ט יכולים כל ישראל להגיע לבחינה זו וכענין מ"ש במ"א בענין גביע הכסף שהטמין יוסף הצדיק באמתחת בנימין שהוא ענין נכסף נכספתה כו'. ודרך זה קרוב ג"כ לדרך הראשון. ועמ"ש בביאור ע"פ וכל בניך בענין המדרש בשה"ש רבה על פי' נגילה ונשמחה בך הא חדותא שלימא כו' ע"ש

ג.

והנה קודם התפלה צריך כובד ראש שהוא המרירות על שאין בחי' ישראל לי ראש מאיר בו בגילוי מחמת עונותי עברו ראשי. וזהו בחי' כובד ראש והיינו שיבא לידי הכנעה והשפלות ופחיתות עצמו במוח בדיעה היטב וא"צ שיהיה בלב דוקא, ולא כמו שסוברים העולם שקודם התפלה יוכל להיות טמטום הלב כי א"א להיות בשחרית קודם התפלה כמשארז"ל אידלי יומא אידלי קצירא שהחסד מתעורר בבקר דאברהם.

וג' דברים הם להסיר כל המונעים בתפלה א' מקוה וכמו שמצינו במשנה ספ"ח דיומא מה מקוה מטהר. והנה הרי"ף פ"ג דברכות ותרי"י כתבו בשם רב האי דלא בטלו טבילת בעל קרי אלא לד"ת אבל לתפלה צריך טבילה ואע"ג דאנן לא קיי"ל כן כמ"ש בש"ע מ"מ כתב תרי"י שלדברי הכל התפלה מקובלת יותר עם הטבילה

מג ג

ויש לומר קצת טעם לזה מ"ש תפלה מתורה והוא ע"פ גירסת הירושלמי במשנה סוף מסכת סוטה הטהרה נטלה את הריח. וכן בגמרא דידן בסוטה (דמ"ט א') מורחינא ריחא דחנוניתא א"ל בני טהרה יש בך. הרי דבחינת ריח דוקא נמשך מענין הטהרה והוא משום כי ענין טומאה וטהרה הוא בחי' מקיפים ועל כן שייך הטהרה דוקא לענין הריח שהוא ג"כ בחינת מקיף כמ"ש בד"ה אלה מסעי בענין ירדן יריחו. והנה הקרבנות נקרא ריח ניחוחי. וכתב וירח ה' את ריח הניחוח. ובזה יובן מארז"ל פרק הניזקין שנכנס לו יתוש בחוטמו. והיינו מדה כנגד מדה לפי שהחריב בהמ"ק וביטל הקרבנות שהיו בחי' ריח ניחוח להקב"ה וכתב ותהלתי אחטם לך ועמ"ש בד"ה באתי לגני בענין אריתי מורי. והנה התפלה היא במקום קרבנות והיא ג"כ בחי' ריח ניחוחי ולכן אמרו לבעל החוטם אני מתפלל כמ"ש בזח"ג (נשא ק"ל ע"ב). וכיון שכן לכן צריך לזה טהרה כנ"ל שהטהרה שייך לבחינת ריח. וריחא

דחנוניתא זהו כענין לבעל החוטם אני מתחנן. וע"כ לדברי הכל התפלה מקובלת יותר עם הטבילה ועיין בר"ח שער האהבה פי"א ג"כ טעם לזה כי התורה כו' אמנם תפלה כו' יעו"ש.

הב' צדקה כמו ר"א יהיב פרוטה כו' בצדק אחזה פניך מפני שיש קטרוגים על האדם ודנין אותו אם ראוי לכנס להיכל ממ"ה הקב"ה בתפלה וצדקה תציל כו' וצדקה תרומם גוי ועמ"ש סד"ה וארשתיך לי.

והג' הוא עסק ולימוד דברי מוסר ובפרט דברי מוסר הנמצאים בזוהר מלשון הארה שמאיר במקום החושך שהוא חכמת אמת אשת חיל עטרת בעלה היא האמונה שמלא כה"כ אף בלי התבוננות יקרה מאד למעלה מצד דירה בתחתונים וכו' והיא עטרת בעלה. פי' בעלה היא אהבה רבה שאחר התבוננות באמונה זו הפשוטה לדבקה בה' אחד סובב כ"ע שאהבה רבה זו הוא בחיי דבר כמ"ש זכר חסדו וכו'. ומפני שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים היא האמונה הפשוטה נעשית עטרת לראשו כו'.

~~~~~